

האיש שחזר מתהקבור

הוא נפצע בעין, ביז וברגל, ואיבד את חברו הטוב ביותר בקרב הקשה בקבר יוסף. היום, עשרים שנה אחרי אירועי מנהרת הכותל, אופיר סופר זוכר בעיקר את אי רצונם של מפקדיו להפנים את עוצמת הלחימה הפלסטינית. "האתגר שעמד בפני כל שדרת הפיקוד לא היה איך שולטים על המתחם, אלא איך מומיכים את הלהבות", הוא אומר. "זה היה מחדל נוראי"

ריקי רט | צילום: מרים צחי

נחודש לאחר שנכנס לתפקידו כמפקד מחלקה בגדוד חרוב נקלע אופיר סופר לקרב חייו. הוא וקבוצה קטנה של חיילים שכלל לא היו ערוכים למשימת שטח כזו מצאו את עצמם נצורים בסמטה ליד קבר יוסף, בעוד הנגמ"ש שלהם עולה בלהבות. התנאים הפיזיים פעלו לרעתם, הכוחות שהיו אמורים לחלץ אותם התמהמהו, והבלגן ברשת הקשר רק העצים את תחושת חוסר האונים. סופר עצמו נפגע שלוש פעמים מירי האויב במהלך הקרב. תפקודו בשעות הקריטיות הוזן הביא לו אחר כך צל"ש אלוף, בשל "גילוי רבקות במטרה, מיומנות מקצועית, תושייה ואהות לוחמים".

בגיל 42, סופר – כיום מוכ"ל מפלגת האיחוד הלאומי – נושא עמו מהקרב לא רק צל"ש אלא גם ייסורי נפש שאינם מרפים. שישה אחים לנשק הוא איבד שם, ובהם מיקי רדוש, שכנו למושב עלמה ומי שהיה חברו הטוב ביותר. זמן רב נדרש לו כדי להבין שמאורעות הימים ההתירו אצלו פוסט־טראומה.

למרות זאת הוא שב לתפקידו פיקוד ולחימה, ואף שימש כסגן"ד בגדוד צנחנים.

עשרים שנה אחרי, הוא מושהו את האירוע ששינה את חייו, תור אל רגעי הפחד והאימה ואל הכאב הפיזי והנפשי, ומותח ביקורת על הפיקוד הבכיר. "ברור לי שבתקופה ההיא הראש של הפיקוד היה במקום אחר לגמרי", הוא אומר. "קשה מאוד לתפוס את משמעות הרברים, במיוחד כשאני חושב על ההורים השכולים. היה פה מחול נוראי".

הדרג הפיקודי בשנים ההן, לדבריו, שירד לשטח שצריך לראו שהסכמי אוסלו יצליחו, ולשם כך יש להגביר את שיתוף הפעולה עם הפלסטינים. "זה היה הזוי. ניקח לרוגמה את סוגיית המרדף החם. כל הזמן אמרו לנו שאם יש פיגוע רודפים אחרי המחבל, אבל כשמגיעים לשטח איי בעצם מעבירים את המקל לפלסטינים, והם ירדפו אחרי עצמם. הנחת היסוד הייתה שהשוטרים הפלסטינים הם לא כבד של המחבלים".

למה ונוטים ככה?

את רוב שירותו הצבאי עשה סופר בתקופה שאחרי חתימת ההסכמים שהעבירו את העיר שכם לידי הרשות הפלסטינית, וקבר יוסף הפך למובלעת בשליטת צה"ל. "הרבה שנים שאלתי את עצמי אם ההסכם לגבי קבר יוסף טוב לנו", אומר סופר. "היה לי קשה מאוד ברמה האישית עם האופן שבו נחתם ההסכם הזה. מבחינה טקטית-צבאית לא הייתה לנו שליטה בפועל בקבר יוסף, כי כל הבתים מסביב אוישו בעמדות של המשטרה הפלסטינית. הקבר נמוך פיזית מהבניינים האלה, וללוחמי מג"ב ששהו שם לא היה סיכוי להגן על עצמם".

האיום התמשך לראשונה בערב חג הסוכות תשנ"ו. במוצאי יום כיפור, 24 בספטמבר 1996, הודיע ראש המשלה בנימין נתניהו על פריצת פתח יציאה חדש ממנהרות הכתל. יאסר ערפאת החליט בתגובה להצית את הרחובות, וגל ההפגנות העממיות התפתח לקרבות ירי בין חיילי צה"ל לשוטרי הרשות הפלסטינית בקבר רחל, ברמאללה וברצועת עזה. ב־26 בספטמבר החריפו העימותים, וצה"ל הציב טנקים במרכז הערים הפלסטיניות. קרבות קשים התחוללו באזור כפר דרום ובצומת גוש קטיף.

לכאוס שעמד להתחולל בקבר יוסף תרם בין השאר פירוקה של חטיבת שומרון תקופה קצרה לפני כן. מפקד חטיבת אפרים קיבל לידיו את האחריות לאזור, ועל גודר אוד הוטלו משימותיהם של ארבעה גורדים. כשרצו המהומות התקשה הכוח הזה לנהל את כל הויות הנובעות בו זמנית. בנוסף, לפי הסכמי אוסלו נאסר על צה"ל להחזיק בקבר יוסף התמושת נפיצה, אלא רק אנצעים לפיזור הפגנות. "הסיפור של התמושת העיק עליי הרבה זמן", אומר סופר. "היה ברור שאם תפתח אירוע, זה יהיה כנראה אירוע של אש חייה. או למה להיכנס אליו ככה?".

מבחינת סופר, היום הוא נפתח בבשרה טובה:

ההסתבכות של הברסלברים החזירה את המראות הקשים. אירוע לזכר הרוגי הקרב, לפני כחודשיים

דרג הפיקוד, לדברי סופר, שירד שצריך לראו שהסכמי אוסלו יצליחו, ולשם כך יש להגביר את שיתוף הפעולה עם הפלסטינים. "זה היה הזוי. כל הזמן אמרו לנו שאם יש פיגוע רודפים אחרי המחבל, אבל כשמגיעים לשטח איי מעבירים את המקל לפלסטינים, והם ירדפו אחרי עצמם. הנחת היסוד הייתה שהשוטרים הפלסטינים הם לא כבד של המחבלים"

מהקמפיין הגדודי, שדיווח על פצועים בקבר יוסף. הכוח של סופר עלה לנגמ"שים, חבר לשני נגמ"שים נוספים, ויצא לעבר המתחם. הג'יפ של המג"ד הוביל את השיירה, וסופר ישב בנגמ"ש שחתם אותה. כרשת הקשר, הוא מספר, שרד תוהו ובוהו, מכיוון שכל הדיווחים עברו באותו תדר. "ירענו שיש פצועים, אבל לא ירענו שמתפתח שם אירוע נוסף, אחרי שכוז מג"ב נכנס לחלץ וסגן גם הוא נפגעים".

כשהשיירה התקרבה אל הקבר נפתחה לעברה אש. הכוח השיב בירי, ועל סופר הוטלה המשימה לראו שהצומת המוביל למתחם יישאר פתוח עד לחילוץ הפצועים. סופר הורה על פריקה – יציאת הלוחמים מהנגמ"ש המוגן יחסית אל הרחוב. הוא נזכר איך הסתכל לפקודיו בעיניים. "מה שעשינו באימונים קודה עכשיו", אמר להם.

הלוחמים נערכו לאורך הסמטה. בשלב הזה שרר שם שקט מתוח. מרי פעם נזרקה אבן או התנפץ בקבוק תבערה. עד מהרה התפתחו חילופי אש, והם הלכו וגברו. ביתניים התקדם הטיפול בפצועים, וסופר קיבל פקודה להתארגן ליציאה. "תחת אש תופת ותוך כדי חיפוי החורגו את כולם לנגמ"שים. יצאנו לדרך, לא לפני שווידאנו סגריה של כל הפתחים".

כשהוא יושב מול הפריסקופ המאפשר לו הצצה החוצה, הבין סופר שאשר הנגמ"שים כבר יצאו. הוא מצא את עצמו במצב של אי ודאות: סופר היה יכול להימלט עם הצוות שלו החוצה, אך הרגיש שזהו מעשה חסר אחריות – להותיר את מתחם הקבר כשאינו תחת שליטה. "הבנתי שאף אחד בעצם לא יודע מה קורה כאן, והאחריות מוטלת עליי. לא

עלמיהם: באדיבות המשפחה

"גלגלו את האשמה אל הש"ג". הרוגי קבר יוסף. מימין: אורי ברטוב, ניר ברזאקי, ארז שרעבי, מיקי רדוש, בני ביטון ואיתמר סודאי

"בכל בוקר התחושה הייתה שאני נכרד מהאישה והמילדים לתמיד". סופר לאחר שובו לשירות

הבתים מסביב אוישו בעמדות של המשטרה הפלסטינית. קבר יוסף בתחילת האינתיפאדה השנייה

רציתי להיות חתום על נטישה". הוא המשיך לנהל קרב מול המושים פלסטינים שירו עליו מכל עבר. כשהצוץ החוצה ממרף המפקד ספג פגיעה בירו.

"ברקע לכל האירוע הזה קיבלנו פקודות לא לפתח בירי, כי מנסים להגיע להפסקת אש עם הפלסטינים", אומר סופר. "איתנו שעמד בפני שרדת הפיקוד לא היה לשלוט על הקבר, אלא להגמ"ד את הלהבות". אבל הלהבות רק התגברו, במלוא מובן המילה. הנגמ"ש שלו חטף בקבוק תבערה והחל לעלות באש. סופר הורה שוב על פריקת הכוח, וכשהאש רעכה מידר להושיב את נהג הנגמ"ש בחזרה במקומו. "הפגנים שלו היו חיווריים. לא ידעתי איך הוא יתפקד, אבל ידעתי שהוא חייב להישאר בחיים, כי הוא היחיד שיכול לנהוג ולהוציא אותנו החוצה. היה ברור לי שזה רק עניין של זמן עד שיהיו פצועים והרוגים".

האסון התגלה בנותרת העיתון

סופר מצא את עצמו במצב בלתי אפשרי למפקד: אש כבדה ניתכת על הכוח שלו, התנאים הטקטיים

רעים מבחינתו, והגדרת המשימה אינה ברורה. שניים מחייליו שעמדו בסמטה, אורי ביטון ואיתמר סודאי, נפצעו קשה. הוא עצמו חש מכה בעינו והבין שספג כדור.

בעוד כוחות הגרוד נצורים במתחם הקבר ובסמטה, כוח נוסף נערך בפאתי שכם כדי לסייע להם. לימים גילו לסופר שחברו הטוב מיקי רדוש שמע אותו ברשת הקשר מבקש עזרה, ומיד זינק לאחור הנגמ"שים, הוריד משם קצין ויצא במקומו. בסך הכול נכנסו ארבעה נגמ"שים נוספים לשטח הלחימה, כשעל הכוח כולו מפקד המח"ט.

השיירה המתקרבת למתחם משכה אליה את כל האש. שני חיילים נהרגו במקום – בני ביטון וארו שרעבי ז"ל. כמו רדוש, גם שרעבי כלל לא היה אמור להיות שם: באותו בוקר הוא כבר היה על מדי א' וללא נשק, משום שעמד לצאת לקורס קצינים.

כששמע על הקרב המתחולל ליד קבר יוסף לקח נשק ואפוד מלוחם אחר, ועלה על

הנגמ"ש שבו מצא את מותו. את הרגעים שבהם הוטטה האש מהכוח שלו ניצל סופר כדי לגרור לנגמ"ש את שני חייליו הפצועים. במהלך הפינוי הוא נפגע גם ברגלו, אך הצליח לעלות לרכב המסורייני שעשה את דרכו החוצה מהתופת. כוח החילוץ נערך במתחם הקבר ובסמטה, ולאחר השגת שליטה על המקום, ניתנה הנחיה ליציאה. במהלך התנועה החוצה נרדגו הסמ"פ סרן ניר ברזוצקי ו"ל ומפקד מחלקה 1 סגן מיקי דרוש ו"ל. הפצועים מהקרב פונו לטיפול, אך צוותי הרפואה לא הצליחו להציל את חייהם של ברטוב וסודאי. סופר לא איבד את עינו, אך ראייתו נפגעה מאוד וגם כן מראה פניו. עוד כששהה בנקודת ריכוז הפצועים, הביא אחד החיילים את הנשק והרצועה של דרוש. סופר הבין ולא הבין. את גורל האסון הוא קלט רק כשהתעורר בבית החולים, לאחר ניתוח. חיילות שביקרה אותו השאירה לידו בתום לב עיתון שעל עמודו הראשי התנוססו תמונותיהם של ששת ההרוגים. עשרים שנה אחרי סופר כואב את נפילת חבריו בשכם, וגם את ההתעלמות מורכם. "כשמדברים על קבר יוסף, אנשים מיד חושבים על האירוע שבו נפל הלוחם הדרוזי מרדח יוסף (באוקטובר 2000, עם פרוץ האינתיפאדה השנייה – ר"ו). פה יש שישה הרוגים שנשכחו מאחור. ככל שעוברת השנה אחת מבין את הסכיבה ומגמיר ציפיות. לצערי לכל אחי יש שכול משלו, וקשה לזכור את השכול של כולם".

בעקבות הקרב ההוא ספג המג"ד הערה, ומושל שכם ומפקד החטיבה הורחו מתפקידיהם. רוב המסקנות בתחקיר הופנו כלפי המח"ט. "בשיחות עם המפקדים ראו אתה מבין שאנשים לא מסירים מעצמם את האחריות, אבל מפנים אצבע מאשימה לרמת הפיקוד והאוגדה", אומר סופר. "יש גם ביקורת

כלפי אופי התחקיר. לא היה גורם מתחקר בלתי תלוי, ולכן גלגלו את האשמה לשיג – במקרה הזה, לחטיבה".

ההחלמה שלו מהפציעה הייתה

ממושכת. הוא שהה בביתו, נח והתאושש. במשך תקופת מה עבד במטעים ובלולים של מושב עלמה שבצפון הארץ. החורה שלו לשירות

לא הייתה פשוטה. "יש נוהל שלפיו שבעים יום אחרי פציעה ברמה הזו, אמורים להשחר אותך ולהעביר אותך לטיפול משרד הביטחון. התקשרתי למח"ט וביקשתי שיחה איתו. נפגשנו עוד באותו הערב, ואמרתי לו שאני רוצה להישאר

בצה"ל ולתרום. הוא הקשה ארוכות, ולבסוף שאל מה העין הדומיננטית שלי. או הבנתי ששכנעתי אותו. באותו ערב

הגליל והנגב חשובים לא פחות מיו"ש. חברי הכנסת אורי אריאל ובצלאל סמוטריץ'

"נשתדברים על קבר יוסף, אנשים מיד חושבים על האירוע שבו נפל הלוחם הדרוזי מרדח יוסף. פה יש שישה הרוגים שנשכחו מאחור. ככל שעוברות השנים אתה מבין את הסכיבה ותומין ציפיות. לצערי לכל אחד יש שכול משלו, וקשה לזכור את השכול של כולם"

על גודד אחד הוטלו משימות של ארבעה גדודים. אירועי מנהרות הכותל ביהודה ושומרון, ספטמבר 1996

צילום: רותםרם

הוא גם בישר לי שהמליץ עליי בפני אלוף הפיקוד לקבלת צל"ש".

יום לפני שהיה אמור לחזור ללבוש מדים קיבל סופר שיחת טלפון, ובה נמסר לו שאין אישור לחזרתו. "מבחינתי זה היה קשה מאוד, דיכאון טוטלי", הוא אומר. אבל ביום הויכוח פגש אותו המג"ד לירי קברו של איתמר סודאי, ושאל אותו למה הוא עדיין לא בצבא. "התחלתי לשלוח מכתבים לכל העולם ואחותו כדי לחזור. בדיעבד הבנתי שחששו

שיש לי פוסט־טראומה. אני בכלל לא ידעתי מה זה". שנתיים אחרי הקרב בשכם התגשמה משאלתו, והוא שובץ בגרוד 202 של הצנחנים ונשלח לגזרת רכס רמים בדרום לבנון. "בגלל היעדר עומק בראייה לקח לי זמן ללמוד מחדש איך ללכת בשטח בחושך. נפלתי המון, אבל מפעם לפעם זה השתפר. היכולת לצעוד קילומטרים ארוכים ולהבייל כוח למארב נתנה לי תחושה טובה. הרגשתי שסומכים עליי. לימים הבנתי שההתמודדות האמיתית שלי, שלא העזתי לרדב עליה, הייתה נפשית. אתה מרגיש שאתה עובד ברמת מתח שונה מזו של החברים שלך. אתה לא מרבר על זה, אתה מפתח לקרוא לבעיה בשמה, אבל אתה שואל את עצמך אם זה אחראי לפקד כך על חיילים, ואם עוד מישוה מרגיש כך. אתה מנן על תושבים, מוביל לוחמים, וכל הזמן חושש איך ייראה האירוע המבצעי הבא שלך".

שבוועיים לפני צאתו לקורס מפקדי פלוגות הוא התחתן עם עדינה. "הכרתי אותה בסוף תקופת ההחלמה מהפציעה, ארגנתי אז צעדה בעקבות לוחמים, והיא,

כת שירות לאומי, סייעה לארגון". שישה ילדים נולדו להם, אך גם לתא המשפחתי המאושר חדרו מוראות הקרב. "בכל יום ראשון, כשישבתי ואכלתי טוסט בבוקר עם האישה והילדים לפני החורה לצבא, התחושה הייתה שאני נפרד מהם לתמיד. ולמרות זאת לא הייתי מוכן לוותר על הזכות לפקר, ובתוך תוכי אולי אפילו חיפשתי את העודמנות למות על קידוש השם. כל הזמן אוכל אותך הספק שלא עשית מה שצריך".

מעין רגשות אשמה על שנשארת בחיים? "יכול להיות. מיקי ואני גדלנו יחד, עשינו הכול יחד, כל השטריות יחד, ולפעמים בין חברים יש תחרות סמויה. בקרב הזה, האחרון, כאילו ניצחת אותו יותר מדי. כי הוא מת, ואני חי".

האירוע שמבי"ד גב הגמל הגיע ב־2004, כשסופר היה סמג"ד בנזרת שכם. רכב מסחרי ובו 17 חסידים ברסלב הגיע באחד הלילות לקבר יוסף, ללא תיאום עם הצבא. אש נפתחה לעבר הברסלברים, וכוח צה"ל הוזנק למקום. סופר פיקר על חילוץ הפצועים, ובהם פצועים קשה מאוד. המראות מן הקרב ב־1996 חזרו אליו באותו לילה ולא הרפּו. חצי שנה אחר כך, בגיל 34, הוא יצא ללימודים. בתום שנים של שירות אינטנסיבי, הוא התפנה לטפל בעצמו, ולו למען אשתו וילדיו. כל הסימנים, הוא משוחזר, הצביעו על פוסט־טראומה.

כל בכי של תינוק הקפיץ אותו, כל נקישה הוציאה אותו משלוותו המרומה, ושנתו לא הייתה רגועה כמעט אף פעם. "זו צלקת.

לכאורה הפצע סגור, אבל הוא מצליח לרדם דרך הנקבוביות.

"צריך לעצור פנטזיות לא גיוניות על שלום שיפול עלינו מהשמים". אופיר סופר

צילום: רותםרם

"לימים הבנתי שההתמודדות האמיתית שלי, שלא העזתי לדבר עליה, הייתה נפשית. אתה מרגיש שאתה עובד ברמת מתח שונה מזו של החברים שלך. אתה מפתח לקרוא לבעיה בשמה, אבל אתה שואל את עצמך אם זה אחראי לפקד כך על חיילים. אתה מגן על תושבים, מוביל לוחמים, וכל הזמן חושש איך ייראה האירוע המבצעי הבא שלך"

אתה מבין שכנראה לסיים את זה לגמרי אי אפשר, אבל אתה יכול להביא את עצמך לחיים טובים יותר ומלאים בעשייה. הטיפול בעצם אף פעם לא נגמר. מדי פעם אתה צריך להיכנס לניתוח נפשי כדי להגיע לרובד עצום עוד יותר".

צריך לשכנע על הגוד

סופר הוא השלישי מששת אחיו. כשהיה בן 12 הלה תפנית טרגית בחייו: אביו בן־ציון סופר, ראש המועצה האזורית מרום־הגליל, נהרג בתאונת דרכים. ברבע לשבע בבוקר עוד שאל אותו האב מה ירצה בסנדוויץ', ואחר כך יצא לעבודה. בצהריים הוציאו את אופיר מהלימודים, ואמרו לו שאביו נפגע קשה בתאונה. "אבא היה פעיל ציבור, הגליל היה השליחת שלי", הוא מספר. "כשבגיל צעיר אתה שומע כל כך הרבה הסברים על אבא ועל הדברים הטובים שהוא עשה, אתה רוצה להיות כמוהו, להמשיך את דרכו, להספיק את מה שהוא לא הספיק לעשות. אני גם מקפיד להבין סנדוויצים לילדים שלי בכל בוקר, כי זה מזכיר לי אתו".

אמו רחל השתדלה ככל האפשר להעניק לילדיה שגרת חיים נורמלית. "אמא הייתה גיבורה גדולה. היה קשה, אבל היא לא הסכה כלום מאיתנו. החיים המשיכו באותה מתכונת".

אחיו, עמית סופר, נבחר ב־2009 לאותו תפקיד שבו כיהן אביו – ראש המועצה האזורית מרום־

הגליל. אופיר פנה אף הוא לעשייה ציבורית הקשורה באזור. לאחר השחרור מצה"ל למד בכולל בעכו, שם פגש את ש"י תובל ז"ל, לימים אחד ממובילי הגרעינים התורניים. יחד הם גלגלו רעיון להקים תנועת התיישבות בגליל. כדי ללמוד את הנושא נפגש סופר בין השאר עם זאב חבר (ומביש), והלה חיבר אותו לפנחס ולרשטיין, כמי שיוכל לחלוק איתו את ניסיונו בהתיישבות.

"העבודה עם ולרשטיין הייתה מרתקת. זכיתי לפגוש את דוד הנפילים שהקים את התיישבות, ולראות איך הוא מנווט ספינה בלי לדעת מה היעד. כשהיינו יושבים בפגישות, תמיד תסכל אותי שתשעים אחוז מהזמן הוא מדבר על נושאים לא קשורים, ובדקות האחרונות היה סוגר את כל מה שצריך. בדיעבד הבנתי שככה מצליחים להשיג את המטרה שרוצים. הוא בעצם חנך אותי מהצבא לאזרחות".

בהמשך הכיר סופר את אורי אריאל, "אדם שההתיישבות בגליל מעניינת אותו לא פחות מההתיישבות כיו"ש". כך נוצר הקשר שלו עם סיעת האיחוד הלאומי, שבשנתיים האחרונות הוא משמש בה כמוכ"ל. "כנראה אחרי הכול אני הכן של אבא שלי", אומר סופר. "פוליטיקה היא דרך להגשים דברים שחשובים לך. צריך לדעת לזהות את הכוחות שפועלים בשטח, לתפוס טרמפ לכיוון הנכון, ובעזרתו לקדם את האג'נדה שלך".

הקרב בקבר יוסף משפיע היום על השקפת עולמך? "כן. האירוע ההוא קרה סביב הסכמי אוסלו, ובגלל זה אני מרגיש שיש צורך במפלגה שתמיד תרע לשמור על שפיות, ותדע לעצור פנטזיות לא הגיוניות על שלום שיפול עלינו מהשמים".

ביום ראשון הקרוב תקיים המפלגה את הוועידה הראשונה שלה. "הצורך באירוע כזה עלה מתוך הבנה שנכון לייצר שיח משותף, שיאפשר לחלוק רעות ורעיונות", אומר סופר. "נבחרינו עוסקים בסוגיות מתפתחות, דינמיות וערכיות, ובמציאות היומיומית אי אפשר ללבן כל סוגיה. אנחנו מקווים לראות בסופה של הוועידה קריאת כיוון רעיונית על גבול האופרטיבית, שתשפיע על פעילותם של נבחרינו". ההכנות לוועידה כללו שורת דיונים שהתקיימו בשלוש קבוצות של חברי המרכז. "קבוצה אחת עסקה בסוגיות של זהות יהודית, דת ומדינה. קבוצה שנייה דנה בסוגיות חברתיות, והשלישית בענייני ארץ ישראל – יו"ש, גליל, נגב. דיוני הוועידה ימקרו ככל האפשר בשאלות העומדות לפתחנו בשנה הקרובה, או כאלה שנכון שיעמדו".

אילו נושאים חשובים לך לקדם?
"שוויין הודמנויות לאנשים שגרים בפריפריה. אם זה להביא יומים שיוסיפו מקומות תעסוקה, ואם זה לחוק שם את תנועות הנוער".
ממקומך במאהרי הקלעים, אתה מצליח להזיז גם דברים בשמחה?

"הציפיה ממוכ"ל סיעה היא בעיקר לעיסוק פוליטי, ובכל זאת אני חושב שתרמתני את חלקי למשל בסוגיה הקריטית של מתווה הכותל. בימים אלו חבר הכנסת בצלאל סמוטריץ' מקדם דיון נפרד על התוכנית הלאומית לצפון, וגם בזה הייתי שותף. חלק מהעניין הוא להבין עם מי אתה עובד, ולעזור לו להגיע להחלטה לפני שהוא מסתער עליה.

"העיסוק הפוליטי מאוד לא נעים ומאוד יצרי. אני מוצא את עצמי בשדה הפוליטי, אבל לא בהכרח נהנה מהכול. השבוע שוחחתי עם חבר על התחומים הנעימים פחות נבפוליטיקה, ואמרתי לוג' שבע, אני חי'רניק.

לפעמים צריך לשכב על הגדר הדוקרנית שכולם יורים לכיוון הפרצוף". זה לא נעים, אבל זה מאפשר לעשות את מה שצריך".

"כשהשתחררתי השבתי שאעסוק בחינוך, ובסוף התגלגלתי לכאן. האמת היא שהעיסוק עם צעירים, שהיה לי כמפקד פלוגה, מאוד חסר לי היום. כשיוצא לי לשוחח עם חבר'ה לפני שירות זה נותן לי חמצן לשבועיים. אולי עוד אחזור לתחום הזה".

לתוכנית: dyokan@makorrishon.co.il

^[1] צילום: אריק סולטן

^[2] צילום: הדס פרוש - מלאש 90

^[3] צילום: אדי ישראל